

UNIUNEA NAȚIONALĂ A BAROURILOR DIN ROMÂNIA
CONSILIUL UNIUNII

DECIZIA nr. 432/23.03.2019
(cu caracter interpretativ)

PRIVIND APLICAREA UNITARĂ A PREVEDERILOR
ART. 27-30 DIN STATUTUL PROFESIEI DE AVOCAT

1. Se solicită de către Baroul Dolj, prin cererea nr. 927/09.07.2018 și de către Baroul Timiș, prin cererea nr.350 / 12.10.2018 să se emită o hotărâre cu caracter interpretativ pentru aplicarea corectă și unitară a dispozițiilor art. 27-30 din Statutul profesiei de avocat relative la aplicarea dispozițiilor art. 15 și art. 16 din Lege, pentru a se interpreta și aplica unitar prevederile legislației profesionale privind compatibilitatea calității de avocat cu drept de exercitare a profesiei cu activitățile de ”manager de proiect” și de ”formator-expert” în Proiecte care au ca BENEFICIAR entități ale profesiei de avocat sau alte persoane și au ca scop cunoașterea și aprofundarea prevederilor legislației interne sau europene, în profesii a căror exercitare în România impune obligatoriu cunoașterea dreptului românesc și în activități care impun corectă și deplină aplicare a reglementărilor legale, ori pentru desfășurarea de activități de formare profesională continuă în conlucrări interprofesionale cu alte profesii a căror exercitare impune cunoașterea și aplicarea corectă a legislației.

2. Se constată că în temeiul art. 65 lit. ”t” din Legea nr. 51/1995 pentru organizarea și exercitarea profesiei de avocat, republicată, cu modificările și completările ulterioare (în continuare, Legea) Consiliul Uniunii Naționale a Barourilor din România (în continuare, UNBR) este competent să emită o decizie interpretativă, pentru a se asigura interpretarea și aplicarea unitară a prevederilor Statutului profesiei de avocat.

3. Cadrul normativ

Legea nr. 51/1995 prevede:

”Art. 15. - Exercițarea profesiei de avocat este incompatibilă cu:

- a) activitatea salarizată în cadrul altor profesii decât cea de avocat;
- b) ocupațiile care lezează demnitatea și independența profesiei de avocat sau bunele moravuri;
- c) exercitarea nemijlocită de fapte materiale de comerț.

Art. 16.

Exercitarea profesiei de avocat este compatibilă cu:

- a) calitatea de deputat sau senator, consilier în consiliile locale sau județene;
- b) activități și funcții didactice în învățământul juridic superior;
- c) activitatea literară și publicistică;
- d) calitatea de arbitru, mediator, conciliator sau negociator, consilier fiscal, consilier în proprietate intelectuală, consilier în proprietate industrială, traducător autorizat, administrator sau lichidator în cadrul procedurilor de reorganizare și lichidare judiciară, în condițiile legii.

Dispozițiile relevante din **Statutul profesiei de avocat**, adoptat prin Hotărârea Consiliului UNBR nr. 64/2011, cu modificările și completările ulterioare, a căror interpretare și aplicare se impun a fi unitare, prevăd:

”Subsecțiunea a 4-a. Incompatibilități

Art. 27. - Pentru primirea în profesie și pentru exercitarea acesteia avocatul trebuie să nu se găsească în niciunul dintre cazurile de incompatibilitate prevăzute de Lege.

Art. 28. - Nu este incompatibil avocatul salarizat în interiorul profesiei de avocat.

Art. 29. - (1) Sunt incompatibile cu exercitarea profesiei de avocat, dacă legi speciale nu prevăd altfel:

- a) faptele personale de comerț exercitate cu sau fără autorizație;
- b) calitatea de asociat într-o societate comercială în nume colectiv, de comanditar într-o societate comercială în comandită simplă sau în comandită pe acțiuni;
- c) calitatea de administrator într-o societate comercială în comandită pe acțiuni;
- d) calitatea de administrator unic sau, în cazul unei pluralități de administratori, aceea de administrator cu puteri depline de reprezentare și administrare, de președinte al consiliului de administrație ori de membru în comitetul de direcție al unei societăți comerciale cu răspundere limitată;

e) calitatea de președinte al consiliului de administrație sau al consiliului de supraveghere ori de membru în comitetul de direcție sau în directoratul unei societăți comerciale pe acțiuni.

(2) Avocatul poate fi asociat sau acționar la societățile comerciale cu răspundere limitată sau la cele pe acțiuni.

(3) Avocatul poate îndeplini funcția de membru în consiliul de administrație sau în consiliul de supraveghere al unei societăți comerciale pe acțiuni ori de membru al consiliului de administrație al unei societăți comerciale cu răspundere limitată, cu obligația de a aduce acest fapt la cunoștința decanului baroului în care își exercită profesia. Avocatul va furniza toate explicațiile asupra condițiilor în care exercită funcția de membru al consiliului de administrație sau al consiliului de supraveghere și va prezenta toate documentele doveditoare în acest sens, cu respectarea regulilor confidențialității.

(4) Dacă consiliul baroului apreciază că exercitarea funcției de membru al consiliului de administrație sau al consiliului de supraveghere este ori devine incompatibilă cu demnitatea și cu regulile de conduită impuse avocaților, poate, în orice moment, să solicite celui interesat să părăsească funcția pe care o ocupă. Decizia consiliului baroului va fi comunicată de îndată avocatului în cauză. Dispozițiile art. 26 alin. (6) și (7) se aplică în mod corespunzător.

(5) Încălcarea de către avocat a prevederilor alin. (4) constituie abatere disciplinară gravă.

Art. 30. - (1) Incompatibilitățile prevăzute de Lege se verifică și se constată de către consiliul baroului, chiar și din oficiu.

(2) Avocatul devenit incompatibil are obligația să încunoștințeze în scris consiliul baroului, solicitând trecerea sa din tabloul avocaților cu drept de exercitare a profesiei în tabloul avocaților incompatibili.

(3) Continuarea exercitării profesiei după intervenirea cazului de incompatibilitate constituie exercitarea fără drept a profesiei de avocat, cu consecințele prevăzute de lege, și constituie abatere disciplinară gravă, sancționată cu excluderea din profesie.”

*

Consiliul UNBR precizează că incompatibilitatea în profesia de avocat reprezintă imposibilitatea legală, obiectivă, necondiționată ca avocatul înscris în Tabloul avocaților cu drept la exercitarea efectivă a profesiei să poată exercita anumite funcții, profesii, ocupații, ori acte specifice unor ”calități ”prevăzută de reglementări din sfera dreptului comun. Regulile legale în materie au ca fundament prezumția absolută de încălcare a principiului independenței

profesionale, ori a unui conflict de interese care s-ar naște din exercitarea simultană a dreptului de a exercita profesia de avocat și a dreptului de a desfășura activități specifice unei "alte calități".

Regula generală în materie de incompatibilități și interdicții este că situațiile de incompatibilitate sau interdicții sunt stabilite nominal și specific, prin lege, când este vorba de o profesie legal reglementată, cum este cazul profesiei de avocat.

Reglementările privind incompatibilitatea avocaților sunt legate în special de activitatea desfășurată de avocați în raporturi ce vizează realizarea activităților reglementate de art. 3 din Lege ca fiind de domeniul exclusiv al profesiei de avocat, dacă prin lege nu se prevede altfel, în raporturi ce țin de exercitarea atribuțiilor jurisdicționale și de administrare a puterii judecătorești, atât în interiorul instanțelor cât și al parchetelor, activități care configurează caracterul de "interes public" general al profesiei de avocat față de rolul justiției în statul bazat pe reguli de drept.

Imposibilitatea avocatului de a mai îndeplini, concomitent, și alte funcții sau a presta alte servicii ține însă de domeniul limitării dreptului fundamental la munca, reglementat de art. 41 din Constituție (referitor la dreptul neîngrădit la muncă), care prevede: „Dreptul la muncă nu poate fi îngrădit. Alegerea profesiei, a meseriei sau a ocupației, precum și a locului de muncă este liberă.”

Având în vedere că incompatibilitățile și interdicțiile constituie o excepție de la principiul instituit de art. 41 alin. (1) din Constituție, potrivit căruia „Dreptul la muncă nu poate fi îngrădit. Alegerea profesiei, a meseriei sau a ocupației, precum și a locului de muncă este liberă”, o restrângere a exercițiului acest drept fundamental, reglementările exprese în materie trebuie interpretate și aplicate restrictiv.

Sistemul reglementărilor profesionale în materia incompatibilităților ce pot fi reținute în sarcina avocaților nu este absolut.

Este permis cumulul de activități, ca o soluție naturală, impusă de realitățile economice și sociale, care presupun implicarea efectivă a avocaților în activități corespunzătoare nivelului lor de pregătire profesională și sarcinilor generale ce revin avocatului într-o societate care funcționează pe baza regulilor de drept.

Cazurile de incompatibilitate vizează întreaga perioadă în care o persoană deține calitatea de avocat activ, începând de la primirea în profesie cât și, ulterior, în timpul exercitării acesteia.

Potrivit Statutului profesiei, avocatul poate îndeplini și alte activități, în afara celor care se încadrează strict în cazurile expres reglementate prin lege, cu obligația de a aduce acest fapt la cunoștința decanului baroului în care își exercită profesia.

Principiul potrivit căruia incompatibilitățile prevăzute de lege se verifică și se constată de către consiliul baroului, chiar și din oficiu, este o constantă a profesiei de avocat. Avocatul este obligat să furnizeze toate explicațiile asupra condițiilor în care el exercită activități, funcții - prevăzute în Statutul profesiei - și să prezinte toate documentele doveditoare în acest sens, cu respectarea regulilor confidențialității. Dacă se apreciază de consiliul baroului că exercitarea funcției, ocupației, a calificării profesionale legal dobândite - în alte domenii de activitate decât cele expres prevăzute de Lege - afectează ”independența profesională” generală a avocatului sau este sau devine incompatibilă cu demnitatea și cu regulile de conduită impuse avocaților, Consiliul Baroului poate, în orice moment, să solicite celui interesat să opteze cu privire la desfășurarea uneia dintre activitățile aflate în situația de a distorsiona statutul legal al avocatului și să ia măsurile prevăzute de lege. Avocatul care nu se conformează regulilor statutare se expune răspunderii disciplinare.

Soluția se impune ori de câte ori organele profesiei, în condițiile legii, apreciază că în cazul cumulului de activități există, rezonabil, un grad de vulnerabilitate redus de afectare a valorilor protejate prin instituirea sistemului de incompatibilități: păstrarea neștirbită a independenței profesionale, respectarea și apărarea demnității profesiei, ocrotirea încrederii publice în profesia de avocat.

Este și cazul activităților de instruire și educație juridică atât în propria profesie, cât și, mai ales în domeniul în care cunoașterea și aplicarea corectă a dreptului este indispensabilă, ori cazul activităților de coordonare a Proiectelor care au ca scop instruirea sau formarea profesională continuă în domeniul dreptului.

Această concluzie se impune mai ales în ipoteza în care se exercită de către avocat activități de formare profesională, ca forma de învățare permanentă ce implică activități didactice, în sens larg, în accepțiunea prevederilor Legii nr. 1/2011 privind educația națională.

Câtă vreme astfel de activități sunt expres permise de lege (activități și funcții didactice în învățământul juridic superior, activitatea literară și publicistică) și sunt declarate legal ca activități compatibile cu exercițiul profesiei de avocat, nu există niciun impediment de ordin rațional ca avocatul, care beneficiază de avantajul înțelegerii legilor și de capacități de elaborare de tactici și strategii în Proiecte de orice natura ce impun aplicarea dreptului, de capacitate și tehnici adecvate de comunicare iar prin activitatea sa poate acorda consultații juridice managementului tuturor domeniilor de activitate, să nu poată desfășura activități specifice de ”formator-expert” în Proiecte ce impun activități de instruire și formare în domeniul aplicării dreptului, ori activități de coordonare a unor astfel de Proiecte.

Profesia de avocat este o profesie legal reglementata menționată expres în Anexele Legii nr. 200/2004 privind recunoașterea diplomelor și calificărilor profesionale (în continuare, Legea nr. 200/2004), iar exercitarea acesteia în România necesită, conform reglementărilor legislației române, o cunoaștere precisă a dreptului român, ca o garanție a furnizării de informații juridice în condiții de securitate juridică. Lista profesiilor reglementate în România care necesită cunoașterea dreptului român este prevăzută în anexa nr. 4 la Legea nr. 200/2004.

Sunt astfel de profesii:

1. auditor financiar;
2. consultant fiscal;
3. avocat;
4. expert contabil și contabil autorizat;
5. consilier juridic;
6. consilier în proprietate industrială;
7. consilier de probațiune.

Legea prevede expres compatibilitatea profesiei de avocat cu alte profesii conexe: *mediator, consilier fiscal, consilier în proprietate intelectuală, consilier în proprietate industrială, traducător autorizat, administrator sau lichidator în cadrul procedurilor de reorganizare și lichidare judiciară*. Este firesc să se permită avocatului aflat în exercițiul profesiei exercitarea concomitentă a profesiilor sus menționate, dar și implicarea în activități de formare profesională în domeniul aplicării dreptului și în sistemele organizatorice ale acestor profesii.

Avocatul poate conlucra cu fiecare dintre aceste profesii, inclusiv în activități ce reprezintă formare profesională privind practica dreptului în profesiile în discuție.

Legislația în vigoare reglementează problematica în discuție consacrand expres reguli care permit avocatului exercitarea, în condițiile legii, a dreptului neîngrădit la muncă, astfel cum acesta este consacrat ca drept fundamental de art. 41 alin.(1) din Constituția României.

Art. 7 alin. (1) din Ordonanța nr. 129/2000 privind formarea profesională a adulților , republicată în Monitorul Oficial, Partea I nr. 110 din 13 februarie 2014, care transpune în legislația internă Directiva 2006/123/CE a Parlamentului European și a Consiliului din 12 decembrie 2006 privind serviciile în cadrul pieței interne, publicată în Jurnalul Oficial al Uniunii Europene, seria L, nr. 376 din 27 decembrie 2006, stabilește expres că ”formarea profesională a adulților cuprinde formarea profesională inițială și formarea profesională continuă organizate prin alte forme decât cele specifice sistemului național de învățământ” ,iar realizarea acesteia impune ”programe de formare profesională cu formatori care au profiluri sau specialitatea corespunzătoare programei de pregătire”, inclusiv formare profesională continuă organizată prin alte forme decât cele specifice sistemului național de învățământ, pentru actualizarea cunoștințelor și perfecționarea pregătirii profesionale în ocupația de bază, precum și în ocupații înrudite, dar și

pentru însușirea unor cunoștințe avansate, metode și procedee moderne necesare pentru îndeplinirea sarcinilor de serviciu de către profesioniștii sau angajați incluși în astfel de programe. Art. 53 alin. (1) din Ordonanța nr. 129/2000 privind formarea profesională a adulților prevede că "Finanțarea formării profesionale se poate realiza și din sponsorizări, donații sau din surse externe", iar art. 53 alin.(2) din același act normativ stabilește: "... (2) Condițiile și formele în care se acordă furnizorilor de formare profesională sprijin financiar din surse externe vor corespunde legislației în vigoare sau prevederilor acordurilor internaționale de cooperare la care România este parte".

Art. 328 din Legea educației naționale nr. 1/2011, publicată în Monitorul Oficial, Partea I, nr. 18 din 10 ianuarie 2011 reglementează cadrul general al învățării pe tot parcursul vieții în România și include activitățile de învățare în scopul formării sau dezvoltării competențelor, în noțiunea tehnico-juridică de "educație permanentă", care are ca scop formarea și sau dezvoltarea competențelor din perspectivă ocupațională, ceea ce implică și formarea profesională continuă pentru dezvoltarea competențelor-cheie și a competențelor specifice unui domeniu de activitate sau unei calificări. Art. 330 alin.(1) din Legea nr. 1/2011 consacră legal ca o modalitate de "învățare pe tot parcursul vieții" realizarea formării profesionale continue "în contexte de învățare formale, nonformale și informale". Legea nr. 1/2011 reglementează activitatea didactică din învățământul superior" la care se refera art. 16 alin. (1) lit. b) din Legea specială privind profesia de avocat, ca o activitate prin care se realizează învățarea.

Art. 331 din Legea nr. 1/2011 consacră expres regula potrivit căreia învățarea în contexte formale, nonformale sau informale se realizează și de organizații nonguvernamentale, angajatori care oferă programe de formare profesională propriilor angajați, asociații profesionale, iar învățarea implică dobândirea de cunoștințe și competențe profesionale, ori "competențe transversale" în înțelesul legal de "achiziții valorice și atitudinale care depășesc un anumit domeniu/program de studiu și se exprimă prin: autonomie și responsabilitate, interacțiune socială, dezvoltare personală și profesională".

Potrivit art. 329 alin. (1) din Legea nr. 1/2011, autoritățile centrale pot avea responsabilități în domeniul educației și formării pentru profesiile reglementate prin legi speciale.

Potrivit art. 37 alin.(2) și Anexei 3 la Legea nr. 200/2004 privind recunoașterea diplomelor și calificărilor profesionale pentru profesiile reglementate din România, Uniunea Națională a Barourilor din România (UNBR) este "autoritatea" este autoritatea română competența pentru a asigura formarea profesională în profesia de avocat, conform legislației speciale privind profesia de avocat.

Înțelesă în sens larg, "activitatea didactică" pentru realizării "învățării în context formal" se realizează în profesia de avocat în cadrul Institutului Național pentru Pregătirea și Perfecționarea Avocaților" (în continuare INPPA).

Profesia, în ansamblul său, recunoaște ca fiind compatibilă activitatea de „lector în cadrul INPPA” cu ”exercițiul profesiei de avocat”. Aceeași este și situația celor care dețin activități de coordonare a activităților INPPA. Aceasta în condițiile în care art.65. lit. f) din Lege, INPPA este calificat legal drept ”*persoană juridică de drept privat nonprofit și care nu face parte din sistemul național de învățământ și nu este supus procedurilor de autorizare și acreditare*” și, în consecință, nu se aplică reglementarea prevăzută la art. 16, lit. b) din lege decât printr-o interpretare a Legii subordonată specificului activităților desfășurate în cadrul INPPA.

Chiar și în profesia de magistrat, interpretarea reglementărilor legale privind incompatibilitatea s-a realizat prin ”hotărâri de principiu” care au consacrat că ”este posibilă participarea în calitatea de experți în cadrul programelor cu finanțare externă pentru justiție, a judecătorilor, procurorilor, grefierilor și a personalului de specialitate juridică asimilat magistraților” (Hotărârea Consiliului Superior al Magistraturii nr.261/2008), ”funcția de judecător sau procuror este compatibilă cu funcția de lector în cadrul Institutului Diplomatic Român” (Hotărârea Consiliului Superior al Magistraturii nr. 316/2010), ori ca funcția de judecător sau procuror este compatibilă cu calitatea de ”lector al INPPA” (menționată în Hotărârea Plenului Consiliului Superior al Magistraturii nr. 1434 din 11 decembrie 2014).

În toate situațiile în care avocatul este ”formator”, ”expert” sau ”lector”, este vorba de activități cu caracter ocazional sau temporar de prezentare a unor prelegeri, lecții, conferințe etc. pe baza unui contract, încheiat în raport de ”tiparul legal” impus de reglementările în vigoare care organizează finanțarea activității.

Veniturile realizate de avocat din astfel de activități urmează regimul legal al veniturilor realizate în cadrul Proiectului de persoanele care au raporturi contractuale, de orice natură, cu Beneficiarul Proiectului. Trebuie respectat totdeauna regimul legal special al formelor care sunt impuse de reglementările în domeniu privind tipul raporturilor în care se concretizează relațiile dintre avocatul implicat în derularea Proiectelor și Beneficiar, în raport de care tratamentul fiscal al veniturilor realizate de avocat este configurat de reglementările cărora se supune proiectul în discuție sau programul instructiv-formativ realizat cu concursul avocatului ”formator”, „expert”, ”coordonator de Proiect”.

Avocații ”au specialitatea corespunzătoare programei de pregătire” inclusă în Proiecte ce implică cunoașterea și aprofundarea dreptului românesc și a dreptului european, actualizarea cunoștințelor și perfecționarea pregătirii profesionale în ocupația de bază, ori în îndeplinirea atribuțiilor de serviciu ce impun cunoașterea și aplicarea dreptului românesc. În condițiile legislației în vigoare ”condițiile și formele” în care se realizează remunerarea serviciilor prestate de avocați în calitatea lor de ”formatori”, ”experți”, ”coordonatori de proiecte” trebuie să respecte condițiile prevăzute de reglementările în vigoare din domeniul căruia îi aparține Proiectul, inclusiv în raport de sursa de finanțare a acestuia, ori de autoritatea care supraveghează implementarea Proiectului. Participarea avocaților ca experți pe durata activităților de instruire și formare în

domeniul dreptului se poate face în baza unui contract de prestări servicii și chiar în baza unui contract de muncă pe o perioadă determinată, având în vedere că reglementari privind Proiecte cu finanțare externă prevăd expres că experții își vor putea desfășura activitatea *doar în baza unui contract individual de muncă* pe o perioadă determinată.

Contractul de muncă, deși nespecific avocaților nu poate impune „autoritatea angajatorului” decât în ceea ce privește limitele programului de instruire, aspect care este oricum incident și în situațiile în care avocatul ar efectua cu titlu gratuit sau remunerat activități de educație juridică inițiate de entități competente, conform legii, ori ar participa la activități ce dau expresie interacțiunii profesiilor juridice, ori conexe sistemului judiciar sau în colaborare cu instituții universitare, constând în participarea avocaților la activități de formare profesională destinate altor practicieni ai dreptului. Aceasta este în interesul consolidării aplicării dreptului, mai ales în contextul aplicării noilor coduri.

Exercitarea funcției de ”expert”, ”formator” în cadrul unor programe cu finanțare externă ridică prestigiul profesiei de avocat și nu aduce atingere activității desfășurate în mod obișnuit de avocat în profesia sa nefiind afectată independența sa profesională.

Pentru toate aceste argumente,

CONSILIUL UNBR

HOTĂRĂȘTE:

Art. 1. - În aplicarea unitară a prevederilor art. 27-30 din Statul profesiei de avocat, **este compatibilă cu calitatea de avocat în exercițiul profesiei, exercitarea calității de ”expert”, ”formator” sau ”manager de proiect”, în situația în care Proiectul în care avocatul este implicat are ca scop și se realizează prin activități specifice de cunoaștere și aprofundare a cunoștințelor de drept românesc și european, cu condiția prealabilă a înștiințării în scris a consiliului baroului din care avocatul face parte.**

Art. 2. - Decizia se comunica barourilor, membrilor Consiliului UNBR și se publică pe site-ul UNBR .

CONSILIUL U. N. B. R.